

STRITAR PÅ POTATIS

Till de stritar som mera frekvent påträffas på potatisplantan hör två arter, dels potatisstriten (*Euphryx atropunctata*), och dels den mer allmänt förekommande arten *Empoasca vitis*, en art som saknar svenskt namn. En tredje stritart som besöker potatisfälten, fast mera sporadiskt, är betstriten (*Empoasca solani*).

Skadebild

Skadorna åstadkommes av både nymfer och fullbildade stritar, som suger på undersidan av bladen. När stritarna suger ut bladcellerna leder det till att bladen blir vitprickiga. Toxisk saliv som sprutas in i växtvävnaden vid näringsupptaget kan dessutom medföra att bladspetsen och senare även

bladkanten gulnar. Så småningom böjes bladspetsen och bladkanten uppåt och inåt samt blir brun och skör. Särskilt angrips de översta, fullt utvecklade bladen. Starka angrepp resulterar slutligen i att bladen och hela växten vissnar ned med minskad skörd som följd. Skadebilden av den senare typen kan ibland förväxlas med torkskador på potatis, dock visar sig torkskador främst som en total nedvissning av det nedersta bladverket. Gäller det däremot stritskador, så påträffas vanligen ett större antal, lätt synliga stritar på bladen. De skador som förorsakas vid stritens äggläggning kan vid massangrepp vara betydande.

Angrepp av stritar på potatis förefaller, med undantag av viss lokal massförekomst, vara mer frekvent återkommande i södra Sverige än i de mellersta delarna. Speciellt varma och torra klimatbetingelser på sommaren kan gynna uppkomsten av ett massangrepp.

Utseende och biologi

Potatisstritens utbredningsområde sträcker sig från Skåne i söder till Uppland och Västmanland i norr. Den är speciellt allmänt förekommande i södra Sverige. Förutom på potatis och betor påträffas den även på plisterarter, jordreva, kardborrar, nässlor och diverse andra örter. Den fullbildade striten är 3,5–3,75 mm lång och glänsande. Grundfärgen är gulvit med grönaktig anstrykning. Hjässan och mellankroppens ovansida har ett resp. tre par svarta fläckar. Mellankroppens undersida är däremot till övervägande del svart. Framvingarna är vitgulaktiga med karaktäristiska svartbruna teckningar. De gulvita benen bär långa, ljusa borst. Den svarta bakkroppen har gröngrå segmentgränser och gröngrå sidokant. Nymferna är gulaktiga och långsträckta med långa borst på ryggen. Äggen är vitaktiga till vitgula, smalt ovala med avrundade ändar. De läggs i stjälkar, bladskaff eller grövre bladnerv. Arten uppträder med två generationer årligen. Övervintringen sker i äggstadiet på diverse örter, såsom plisterarter. Under den påföljande sommaren, när potatisplantan är

Olika starka skador orsakade av stritar på potatis.
Foto: Karl-Arne Hedene och Tomas Lagerström

nästan halv vuxen, flyttar första generationens stritar i stor utsträckning över från plister och andra örter till potatisfälten, där de sedan under sommarens lopp livnar sig av potatis och förökar sig. Stritarna är mycket livliga och snabba och samtidigt vaksamma. När de oroas flyger de fullbildade individerna upp, ofta i stora svärmar, för att efter en kort stund åter landa på växten.

E.vitis är en ca 3–4 mm lång, spenslig och ljusgrön art med blågrön ton. Framkroppen har vanligtvis vitaktiga fläckar. Framvingen är ofärgad vid spetsdelen samt har en blåvit, genomskinlig längsstrimma. Benen är delvis ärggröna. Arten är allmänt förekommande från Skåne till Västerbotten. Den uppträder på ett stort antal växter, såväl lövträd (inkl. fruktträd) som betor och potatis. Skador av ekonomisk betydelse åstadkoms dock huvudsakligen på potatis och av och till också på äpple. Striten uppträder med en till två generationer per år. Åtminstone i södra delen av landet har den två överlappande generationer årligen. Den övervintrar som fullbildad på marken, bland markvegetation och växtrester samt antagligen även på gran. Tack vare generationernas överlappning och stritens övervintringsform kan fullbildade individer påträffas under alla årstider. På våren flyger de övervintrade stritarna omkring och söker sig till åtskilliga ogräs, grönsaker och lövträd. Därifrån flyger de sedan över till potatis, där de sticker in sina små, grönaktiga ägg i stjälkarna, bladnerverna och bladskäften. Det förekommer fem ungtadier. Hela utvecklingen från ägg till fullbildad individ tar ca 5–6 veckor.

Betstriten är ca 3,5 mm lång och liknar till utseendet mycket *E. vitis*. Den är emellertid mera rent ljusgrön och framkroppen saknar ofta ljusa fläckar. Framvingarna har inte heller någon genomskinlig längsstrimma jämfört med *E. vitis*. Artens utbredningsområde sträcker sig från Skåne till Östergötland samt över Uppland, Närke och Dalarna. Striten är vanligt förekommande i södra Sverige och påträffas på örtartade växter, bl.a. samma kulturväxter som för *E. vitis*. Den uppträder med viss förkärlek på betor samt sporadiskt och lokalt på potatis. De fullbildade stritarna har påträffats under juni–oktober månad och förefaller ej övervintra som fullbildade.

Åtgärder

Det förefaller att finnas viss sorts skillnad hos potatis vad gäller stritangrepp. Tidiga potatissorter anses vara mindre känsliga för stritangrepp. Förekomst av hårliknande, körtelförsedda utväxter s.k. körteltrikomorer, på bladen av vilda *Solanum*-arter anses vara en viktig resistensmekanism.

Kemisk bekämpning kan företas främst vid ett förestående starkt angrepp eller vid ev. erfarenhetsmässigt förväntade massangrepp. En behandling kan vara motiverad, i första hand i fabrikspotatis, om det i juli går lätt att finna stritar på plantorna eller om det finns såväl stritar som mycket bladlöss, stinkflyn och tripsar. Pyretroider har god effekt mot bl.a. stritar. Bekämpningen, som kan ske med en för ändamålet godkänd pyretroid, bör främst riktas mot föräldradjuret, däribland de äggläggande stritarna. Denna åtgärd kan minska risken för massförekomst senare under säsongen.

Litteratur

- Afscharpour, F. 1960. Ökologische Untersuchungen über Wanzen und Zikaden auf Kulturfeldern in Schleswig-Holstein. *Z. angew. Zool.* 47, 257–301.
- Ossiannilsson, F. 1943. Studier över de svenska potatisfältens insektfauna och dess betydelse för spridning av virussjukdomar. I. Hemiptera. *Medd. St. Växtsk. Anst.* 39, 41–55.
- Rygg, T. 1981. Opptreden, skade og bekjempelse av potetsikade, *Empoasca vitis* (Göthe), i potet. *Forsk. fors. Landbr.* 32, 75–84.
- Tingey, W. M. & Gibson, R. W. 1978. Feeding and mobility of the potato leafhopper impaired by glandular trichomes of *Solanum berthaultii* and *S. polyadenium*. *J. Econ. Entomol.* 71, 856–858.

Text: Manochehr Azrang
SLU, Inst. för entomologi
Box 7044, 750 07 Uppsala
Tel: 018-67 10 00
Fax: 018-67 28 90
e-post: Manochehr.Azrang@entom.slu.se

September 1997

Faktablad om växtskydd utges inom områdena Jordbruk och Trädgård. Faktabladen kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU, Inst. för entomologi. Tel. 018–67 23 47.

ISSN 1100-5025

© Sveriges lantbruksuniversitet

Ansvarig utgivare:

Maj-Lis Pettersson

Redaktörer:

Jordbruk:
Ulla Ekström, Alnarp
Maj-Lis Pettersson, Uppsala
Trädgård:
Maj-Lis Pettersson

Distribution:

SLU Publikationstjänst
Box 7075, 750 07 Uppsala
Tel. 018–67 11 00
Fax. 018–67 28 54